

KNOW YOUR RIGHTS

Sorani

February 2019

These briefings have been prepared by Central England Law Centre and are correct as per February 2019.
Law changes, seek advice where needed

This project is co-financed by the European Regional Development Fund through the Urban Innovative Action's initiative

MiFriendly Cities

@MiFriendlyWM

www.MiFriendlyCities.co.uk

کارکردن: مافه‌کانی خۆت بزازه

هه‌موو که‌سیک مافی کارکردنی نیه له به‌ریتانیا

ده‌توانیت کار بکه‌یت ئە‌گەر

- هاویشتیمانی به‌ریتانی، ئیرله‌ندی، یان ناوچه ئابوری ئە‌وروپیییت
- مۆله‌تی مازه‌وت هه‌یه (مۆله‌تی مازه‌وه) که به روونی ریگه‌ت پیده‌دات کار بکه‌یت ؛
- په‌نا‌به‌ریکی دان پینراویت، یان پاراستنی مرۆیییت له به‌ریتانیا هه‌یه؛
- تو قیزه‌یه‌کت هه‌یه که له لایهن بالۆی‌خانه‌ی به‌ریتانیا له ده‌ره‌وه‌ی وولات درا‌یییت که ریگه‌ت پیده‌دات کار بکه‌یت،
- وه‌ک قیزه‌ی هاوسه‌ر یان قیزه‌ی پشت به‌ستووی قوتابی
- زۆر‌جار قیزه‌ی کارکردن ئە‌و کاره‌ سنووردار ده‌کات که ده‌توانیت بیکه‌یت. ئە‌گەر قوتابی بیت، مافی کارکردن به‌ گویره‌ی
- قیزه‌که‌ت ده‌بیت، و هه‌ندیک سنووردارکردن هه‌یه
- به‌ شیوه‌یه‌کی گشتی ئە‌وه‌ دیاری ده‌کات ئایا ده‌توانیت کار (BRP) له‌بیرت بیت! مۆله‌تی نیشته‌جی بوونی بایۆمه‌تریت
- بکه‌یت یان نا و ئە‌گەر سنوورداریش هه‌بیت
- له‌ دوا‌ی سا‌لی 2021 هاو‌نیشتیمانیانی ناوچه‌ی ئابوری یه‌کی‌تی ئە‌وروپا چی تر خودکارانه مافی کارکردن‌یان نابیت به‌هۆی
- ئە‌وه‌ی به‌ریتانیا له‌ یه‌کی‌تی ئە‌وروپا ده‌رده‌چیت. بۆ زانیاری زیاتر ده‌باره‌ی ئە‌مه‌، سه‌یری روونکردنه‌وه‌ی ئی‌مه‌ بکه‌ تایه‌ت
- به‌ کۆچ کردن

تو به‌ شیوه‌یه‌کی گشتی ری‌پیدراو نیت کار بکه‌یت ئە‌گەر

- مۆله‌تی مازه‌وت هه‌بیت له به‌ریتانیا بۆ ماوه‌ی شه‌ش مانگ یان که‌متر (ئهمه سه‌ردانیکه‌ر، خاوه‌ن قیزه‌ی
- ده‌سگیرانداری و قوتابی کورت خایهن ده‌گریته‌وه‌)؛
- هه‌چ مۆله‌تیکی مازه‌وت نیه له به‌ریتانیا؛
- داواکاری په‌نا‌به‌ریت
- داواکارانی په‌نا‌به‌ری که بۆ ماوه‌ی زیاتر له‌ یه‌ک سا‌له‌ چاوه‌روانی بریارین ده‌توانن داوا‌ی مافی کارکردن بکه‌ن، به‌لام ئالۆزه.
- ئە‌گەر پیت به‌خه‌را، سنووردار ده‌کرییت بۆ کاره‌کانی سه‌ر "لیستی که‌می پیشه‌" -لیستی فهرمی‌پیشه‌کان که
- کارمه‌ندی نیشته‌جی پ‌یو‌ستیان نیه بۆ پرکردنه‌وه‌ی هه‌لی کاره‌ به‌رده‌سته‌کان. له‌ دۆخی کرداریدا، دۆزینه‌وه‌ی کار به‌م
- شیوازه زۆر‌جار قورسه

کارکردن

له زۆریه‌ی حاله‌ته‌کان، ئەگەر پێگهت پێدرا کار بکهیت، ههروه‌ها رێگه‌شت پێده‌درێت خۆت خاوه‌ن کاری خۆت بیت (کارکردن بۆ خۆت). ئەمە حاله‌ته‌که‌ نیه‌ ئەگەر قوتابی بیت، تهن‌ها کار بۆ سپۆنسه‌ره‌که‌ت بکهیت

چۆن ده‌سه‌لمینم مافی کارکردنم هه‌یه‌؟

پێویسته‌ خاوه‌نکار بزانیته‌ که‌ کارمهنده‌کانی مافی کارکردنیان له‌ به‌ریتانیا هه‌یه‌. بزسنه‌کان ده‌کرێت به‌ قورسی سز بدرین ئەگەر کار به‌ کارمهندی نایاسایی بکه‌ن - هه‌ندیک جار ئەم سزایانه‌ ده‌کرێت زۆر گه‌وره‌ بیت که‌ واده‌کات بزسنه‌که‌ داخه‌ریته‌. ئەمە واته‌ به‌ شیوه‌یه‌کی گشتی خاوه‌نکاره‌کان ده‌یانه‌ویته‌ راسته‌وخۆ نووسراو له‌ تۆ بیه‌ین، و ده‌کرێت دوو دل بیت له‌ په‌سه‌ند کردنی هه‌ر شتیکی تر. ئەگەر کاره‌که‌ وه‌بگریت، ده‌کرێت خاوه‌نکاره‌که‌ت پێت بلیته‌ له‌ کارکردن بوه‌سته‌ کاتیکی مۆله‌ته‌که‌ت خه‌ریکه‌ به‌سه‌ر ده‌چیت - ته‌نازه‌ت ئەگەر داواکارییه‌ پێشکه‌ش کرد بیت بۆ مۆله‌تی زیاتر لای وه‌زاره‌تی ناوخۆ له‌ کاتیکی گونجاودا

ئەگەر ئەمە روویدا، گرنگه‌ بزانیته‌ که‌ مافی مانه‌وه‌ت هه‌یه‌. هه‌تا مافی ئەوه‌ت هه‌بیت کار بکهیت و داواکاری پێشکه‌ش بکهیت بۆ مۆله‌تی زیاتر پێش به‌سه‌رچوونی مۆله‌ته‌که‌ت، تۆ شایسته‌ی به‌رده‌وام بوونیت له‌ کارکردن هه‌روه‌ک پێشووتر له‌دوای به‌شی په‌یوه‌ندپدار له‌ یاسای کۆچ کردنی (سالی 1971). زۆریه‌ی 'leave' ته‌نجامت داوه‌. ئەمە پێی ده‌وتریت '3' یین، به‌لام زۆرجار به‌ هه‌له‌ تێی ده‌گه‌ن C خاوه‌نکاره‌ گه‌وره‌کان شاره‌زای مۆله‌تی 3

بکات له‌ سه‌ر ویب‌سایته‌ی وه‌زاره‌تی ناوخۆ. وه‌زاره‌تی ناوخۆ ئاگاداریه‌کی پۆزه‌تیفی <https://www.gov.uk/employee-immigration-employment-status> (ECS) داوا له‌ خاوه‌نکاره‌که‌ت بکه‌ سه‌ردانی خزمه‌تگوزاری پشکنینی خاوه‌نکار سه‌لماندن بۆ مافی کارکردن ده‌رده‌کات

له‌بیرت بیت! شتیکی یاسایی نیه‌ بۆ خاوه‌نکاریک له‌ کار ده‌رت بکات تهن‌ها به‌هۆی ئەوه‌ی هه‌ست ده‌که‌ن مۆله‌تی مانه‌وه‌ت به‌سه‌ر چووه‌ و سه‌یری ئەوه‌یان نه‌کردووه‌ ئایا هێشتا رێپێدراویته‌ کار بکهیت یان نا

کارکردن بۆ ئازانسیک

خه‌لکیکی زۆر له‌ به‌ریتانیا له‌ رێگه‌ی ئازانسه‌کانه‌وه‌ کار ده‌که‌ن. ئازانسیک تۆ ده‌خاته‌ ناو بزسنیک، به‌لام تۆ کارمهندی ئەو بزسنه‌ نابیت. هه‌روه‌ها تۆ به‌ شیوه‌یه‌کی گشتی کارمهندی ئازانسیکیش نیت. که‌واته‌ کارمهندی ئازانسیک چیه‌؟ ئازانسیک کارمهند بۆ کۆمپانیاکان دااین ده‌کات. وه‌ک کارمهندیکی ئازانسیک، گرێبه‌سته‌تیته‌ ده‌بیت له‌گه‌ڵ ئازانسیک، راسته‌وخۆ پاره‌ت پێده‌دریت له‌لایه‌ن ئەو ئازانس بۆ ئەو کاره‌ی ته‌نجامی ده‌ده‌یت

وه‌ک کارمهندی ئازانسیک پارێزراویته‌ له‌ رێگه‌ی رێنماییه‌کانی کارمهندانی ئازانسی سالی 2010. ئەمە واته‌ له‌ دوای 12 هه‌فته‌ له‌ کاری به‌رده‌وام بۆ هه‌مان کۆمپانیا، مافی هه‌ندیک هه‌مان مافی بزه‌ره‌تیه‌ت هه‌یه‌ وه‌ک کارمهندی هه‌میشه‌یی وه‌ک مووچه‌، کاتژمێری کارکردن، کاری شه‌وازه‌، ماوه‌کانی پشوو، و مۆله‌تی سالانه‌ (به‌راه‌وه‌ تهن‌ها شایسته‌ی که‌مترین مافه‌ یاساییه‌کان ده‌بیت). هه‌ندیک به‌ده‌رکردن هه‌یه‌، وه‌ک مووچه‌ی نه‌خۆشی پێشه‌یی، مووچه‌ی چه‌ندباره‌، به‌شداریکردنی خاوه‌نشینی و مۆله‌تی دایکایه‌تی

کارکردن

زۆر بهی بزنسهکان گریهستی سفر کاتزمیری پیشکەش دەکەن. ئەمە واتە تۆ کاریکت دەست دەکەویت، بەلام کاتزمیرهکانت جیگیر نین یان گەرەنتی نین. رەنگە کاتزمیره ئاساییهکان کار بکەیت، بەلام رەنگە نەیکەیت، و بۆیه دەکریت زەحمەت بێت تێچوووی ژیان بەسەربردن بەدەست بێنیت. لە رابردوودا، هەندیک جار خاوهنکارهکان بە کارمەندهکانی گریهستی سفر کاتزمیریان دەوت کە پۆیستە گشت کاتیک بەردەست بن بۆ کارکردن، تەنازەت ئەگەر هیچ کاریکیشیان پێ نەدرابووایه بیکەن. ئەمە پێی دەوتریت "برگەیی تایبەتمەندیەتی"، و چی تر یاسایی نیە لەبیرت بێت! ئەگەر بتەوێت، دەتوانیت چەندین کاری سفر کاتزمیری وەر بگریت، ئەو کارە بکەیت کە دەتوانیت. ئەگەر خاوهنکارهکەت دەرت بکات بەهۆی ئەوهی گریهستیکی تەرت هەیه، ئەوه دەکریت بە لەکارلادانی نادادپەرۆهرازه هەژمار بکریت. ئەمە واتە رەنگە بتوانیت لە رێگەیی دادگایهکی تایبەت بە کارکردن ریکاری پۆیست بگریته بەر.

ئایا خاوهنکارهکەم دەتوانیت کریکەم کەم بکاتەوه؟

پۆیستە خاوهنکارهکەت باج و بیمەیی نیشتمانی لە مووچەکەت کەم بکاتەوه و دلنیا بە ئەم پارەیه بە نووسینگەیی باجی دەدریت. هەر داشکاندنیک تەنها بە رێپیدانی تۆ دەکریت ئەنجام بدریت. سەیری هەموو (HMRC) بەریتانیا گریهستییک بکە کە داوات لێدەکریت واژۆی بکەیت بۆ هەر بەشیک کە باسی کەمکردنەوه داشکاندن دەکات. خاوهنکارهکەت ناتوانیت تاکلایهنە کەمکردنەوه لە مووچەکەت بکات.

چی دەربارهی بەخشیش؟

ئەگەر لەبواری میوانداری کار بکەیت (وەک ئوتپلەکان و کافتیریاکان) رەنگە بەخشیش وەر بگریت. خاوهنکارهکان سیاسەتی جیاوازیان هەیه بۆ بەخشیش. هەندیکیان رێگەت پێدەدەن ئەوهی وەری دەگریت کۆی بکەیتەوه، و هەندیکیش خۆیان وەریدەگرن و بەخشیشەکان دا بەش دەکەنەوه بەسەر ئەو ستافانەیش کە 'نادیارن'، وەک کۆلکیش و شیفەکانی مەتبەخ.

لەبیرت بێت! پۆیستە خاوهنکارهکەت کەمترین رێژەیی مووچەکەت پێدات- هەر بەخشیشیک وەریدەگریت جیاوازه لەمە. ناتوانن بەخشیشەکەت بەکاربێنن بۆ بەکارهێنانی وەک بەشیک لە کەمترین رێژەیی مووچەت. ئەم رێژەری بەکاربێنە بۆ زانیی ئەوهی بەخشیش چۆن کار دەکاتە سەر ئەوهی پۆیستە (www.gov.uk/tips-at-work/tips-and-tax) چەند باج بەدەیت.

پۆیستە چی بکەم ئەگەر کیشەم هەبیت لەگەڵ خاوهنکارهکەم؟

- یەکەم، تۆماری گشت رووداوهکان پاریزه - بە تایبەتی هەر کرداریکی جیاکاری. (رەنگە شایستە بیت بۆ یارمەتی یاسایی بۆ کەیسەکەت ئەگەر سکالاکەت جیاکاری تێداییت
 - بە شیوهیەکی نافەرمی بابەتەکە بەرز بکەوه یان لە رێگەیی پرۆسەکانی سکالاً تۆمارکردن ئەگەر بتوانیت
- رابوێژ دەربارهی بارودۆخە تایبەتەکان بە زووترین کات وەر بگره. لەبیرت بێت، زۆر بهی بانگەشەکان پۆیستە بەرز بکریهوه لە ماوهی سێ مانگ کەمتر لە یەک رۆژ لە بەرواری کیشەکە
- (Acas) هەنگاوی یەکەمی پرۆسە یاساییەکە بەرزکردنەوهی کیشەکەیه لە رێگەیی ئاشت بوونەوهی زووی ئاکاس (Early Conciliation). ئەمە بۆ رێگری کردنە لە کرداری دادگا کاتیک بگونجیت.
- ئەگەر ئەمە کیشەکان چارهسەر نەکات، هەنگاوی داهاوو بریتیه لە بەرزکردنەوهی سکالایهک بۆ دادگایهکی تایبەت بە کار
 - دەکریت داواکاریهکەت لە دادگا یەکلایی بکریهوه یان چارهسەر بکریت - بە شیوهیەکی گشتی لە رێگەیی (خزمەتگوزاری رابوێژ، ئاستکردنەوه و ناوبژی) ACAS ریکەوتنامەیهکی یەلاکردنەوهی
 - ئەگەر بابەتەکەت هەر چارهسەر نەبوو، بە شیوهیەکی گشتی بۆ دانیشتنی دادگا دەچیت

کارکردن

دهتوانم بو کوی بجم بو یارمهتی زیاتر؟

Coventry office (www.centralenglandlc.org.uk) سهنته‌ری یاسای ئینگلته‌رای ناوه‌ندیی
ئه‌گه‌ر له کۆفینتتری بزیت، ده‌توانیت لی‌ره راویژر وه‌بگریت به سه‌ردانیکردنی نووسینگه‌که یان ته‌له‌فونکردن.
راویژرکاره‌کانیان ده‌توانن یارمه‌تی پیشکەش بکه‌ن به نوپنه‌رایه‌تی کردن و داکۆکی کردن له ده‌سته‌یه‌کی دادوه‌ری تاییه‌ت
به کارکردن و ده‌سته‌ی دادوه‌ری تی‌هه‌ل‌چوونه‌وه‌ی کار، هه‌روه‌ها وه‌رگێریشیان هه‌یه. ده‌توانن کار له سه‌ر که‌یسه‌کان بکه‌ن
(Acas) (www.acas.org.uk) خزمه‌تگوزاری راویژرکاری، ئاشت بوونه‌وه، و ناوبژیوانی
03001231100

زانیاری و راویژری به‌خۆرای و بی‌لایه‌نازه پیشکەش ده‌کات به کارمەندان و خاوه‌نکاره‌کان بو گشت بواره‌کانی یاسای Acas
په‌یوه‌ست به شوینی کار و کارکردن
(EASS) (www.equalityadvisoryservice.com) خزمه‌تگوزاری پشتیوانی راویژرکاری په‌کسانی
08088000082

رینوینی به‌خۆرای پیشکەش ده‌کات ده‌باره‌ی یاسای په‌کسانی سالی 2010 ده‌باره‌ی هه‌نگاوه‌ ناهه‌رمیه‌کان که EASS
ئه‌نجامیان بده‌یت ئه‌گه‌ر هه‌ست بکه‌یت جیاکاریت به‌رامبه‌ر کراوه له شوینی کار. کار له سه‌ر که‌یسه‌کان ناکه‌ن
(CLA) (www.gov.uk/civil-legal-advice) راویژری یاسایی مه‌ده‌نی
03453454345

ره‌نگه‌ بتوانیت لی‌ره‌دا راویژری به‌خۆرای و نه‌ینی وه‌ر بگریت وه‌ک به‌شیک له پشتیوانی یاسایی ئه‌گه‌ر سکالایه‌کی جیاکاری
به‌رز ده‌که‌یته‌وه

(www.gov.uk/employment-tribunals/make-a-claim) سهنته‌ری په‌یوه‌ندی به‌کاربه‌ری ده‌سته‌یه‌کی دادوه‌ری تاییه‌ت به کارکردن

ئینگلترا و ویلز) 03001231024

سهنته‌ری په‌یوه‌ندی به‌کاربه‌ری ده‌سته‌یه‌کی دادوه‌ری ده‌توانیت یارمه‌تیت بدات ئه‌گه‌ر هه‌ر پرسیاریکت هه‌بی‌ت
ده‌باره‌ی پرکردنه‌وه‌ی فورمه‌کانی سکالایه‌کان. ناتوانن راویژری یاسایی پیشکەش بکه‌ن

سوودەکانی خوښگوزەرانى: مافەکانى خوټ بزازه

کریدتی جیهانی چیه؟

- سیستەمی نوێی سوودەکانە کە شوینی زۆرینەى سوودەکانى تر دەگرێتەوه لە بەریتانیا. ئەمە (UC) کریدتی جیهانی دەکەن UC هەندیک خالی گرنگن کە دەکریت بێهەوى زەحمەتى بۆ ئەو کەسەکانى بانگەشەى بەیەکەوه دەدریت لە سەر بێهەمايهکی مانگانه، و پارەدانهکان بە شپۆهێ قەرزی UC گشت سوودەکان کە بەشیکن لە
1. دواکەوتوو دەبیت. ئەمە دەکریت بێتە هۆی کیشە بودجه دانان
 2. پالەپەستۆی زیاتر لە سەرە بۆ دۆزینەوهی کار. تەنازەت ئەگەر کاریش بکەیت، زۆرجار پالەپەستۆی زیاتر هەیه بۆ دۆزینەوهی کاری زیاتر یان کار بە مووچەى باشتەر
 3. ئاسانترە گەمارۆ بدرییت (سزا بدرییت بۆ نەکردنی شتیک کە پیت ووتراوه بیکەیت) بەراورد بە پيشووتر، و گەمارۆکان قورستر دەبن. دەکریت گەمارۆت بخریتە سەر تەنازەت ئەگەر کاریش بکەیت
 4. نووسینگەى (DWP) پيوستە هەموو شتیک لە رێگەى ئینتەرنیتهوه بکەیت، بەهەخوگرتنی قەسەکردن لەگەڵ ستافی (سوودەکان
 5. خەلکی تووشی دواکەوتنی زۆر دەبن بەر لە وەرگرتنی مووچەى یەکەمیان. دەتوانیت قەرز وەرگیریت، بەلام پيوستە پارەت پى بدریتەوه کاتیک سوودەکانت دەست پیدەکات
 6. مەودای سوودەکان - بریتیه لە سنوورداریهک لە سەر بری گشتی سوود کە زۆرینەى کەسانی تەمەن 16 بۆ 64 یش جیبهجی دەبیت، هاوشپۆهێ ریسای بوونی دوو مندالیش (سەیری UC دەتوانن وەری بگرن - هەرۆهە بەر سەر (خوارۆه بکە
 7. سوودەکانى باجى ئەنجومەن ناگریتەوه. پيوستە بە جیا داوا بکړیتەوه لە ئەنجومەنى ناخوویت
- ه. "خزمەتگوزاری تەواو" واتە کە بە نزیکەیی هەموو کەسیک کە UC زۆرینەى میدلاند ئیستا بواریکی خزمەتگوزاری تەواوی دەگوازیتەوه. UC داواکاریهکی نوێی سوودەکان پیشکەش دەکات، یان گۆرانکاریهکی لە بارودۆخەکەى هەیه، ئەوه بۆ دەچیت. هەموو کەسیکی وەرگری UC (ئەمە خانەنشینان ناگریتەوه). ئەگەر زیاتر لە سێ مندالت هەیه، دواتر بۆ دەگوزارینەوه UC سوودەکان لە کاتیکى دواتر بۆ

مەودای سوود چیه؟

مەودای سوود - بریتیه لە سنوورداریهک لە سەر بری گشتی سوود کە زۆرینەى کەسانی تەمەن 16 بۆ 64 دەتوانن وەری بگرن. بە سەر تۆ جیبهجی دەبیت ئەگەر سوودەکان وەرگیریت، بەلام جیبهجی ناییت ئەگەر سوودی پەيوهست بە یان دەرمالەى چاودیر). ئەگەر مندالت هەیه، ناتوانیت زیاتر لە 384.62£ بۆ PIP، DLA، پەککەوتەهێ وەرگیریت (وەک هەر هەفتەیهک وەرگیریت. ئەگەر کوێ سوودەکانى وەریدەگریت لەمە زیاتر بیت، بره زیادەکە لە دەرمالەى نیشتهجی بووت دەبدریت. ئەمە واتە رەنگە پارەى تەواو وەرئەگریت بۆ دانى کرپیهکە و پيوستیهکانى ترت پر بکەیتەوه. هۆکاری تر هەن کە رەنگە واتای ئەوهی بیت تۆ لەم مەودایه دەبخشیت. بۆ زانیاری زیاتر، و زانیی شایستهبوونت، سەیری ئیره (www.turn2us.org.uk/Benefit-guides/Benefit-Cap/Am-I-affected-by-the-Benefit-Cap#guide-content) بکە

کارکردن

لهبیرت بیټ! ته ناهت نه گهر دهرمالهې نیشه جیکردنیش ببردیت، هیشتا پیویسته کریه که به ته اوته بدیت. نه گهر کریه که ته دپت له کوتاییدا له مال که ته دهرهوه. نه گهر دواکوتی له دانی کریه که ته، پیویسته راویژی خیرا یان راویژی هاوالتیان (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice) وه بگریت له سه نهری یاسا ههروه ها سهیری روونکردنوهی نیشه جیکردنمان بکه (www.citizensadvice.org.uk/).

زه خوشی و په که و ته یی

نه گهر زه خوشیه کی دریژخایه یان په که و ته یی هه یه، یان نه گهر مندا له که ته هه یه تی، گرنه بزانت شایسته ی موچه ی خه لکیکی زور که شایسته ی نه م دهرمالانه. (DLA) یان دهرماله ی ژیانی په که و ته یی (PIP) سه ره خو یی تاکه که سیی داوایان ناکه ن. نه م دهرمالانه به تنها هه ندیک پاره ت پینادات، به لام تو له مه و دای سوو ده کان ده به خشی ت و شایسته ت ده توانن جیاوازیه کی زور دروست بکه ن له بواری DLA و PIP نه مه واته. UC ده کات بو پاره ی زیاتر به گویره ی دها ته که ت

کاری سه ره خو

کاری سه ره خو واته کار بو خو ت بکه یی یان ده ست به بزنی خو ت بکه یی. ده ست پیکردنی بزنیکی نو ی زور بو UC قورسه و رهنه ماوه یه که بخایه نی ت تا پاره ی لیوه قازانج بکه یی. ده توانیت داواکاری پی شکه ش بکه یی بو زیادکردنی دها ته که ت، هاوشیوه ی کری دته کانی باج له رابردوودا. پیویسته دلنیا بیت تو ماریکی باشی شته کان ناگادار به- له. (NI) هه لده گری ت که نه نجامیان ده ده یی، وه که به لکه نامه ی پاره دان و پسووله کانی بیمه ی نیشتمانی دوی 12 مانگدا چاوه روان ده کری ت خاوه ن کاری خو ت بیت بو 35 کاترمیر له هه فته یه که. به و شیوه یه مامه له ت له گهل ده کری ت وه که نه مترین موچه ی نیشتمانی بو 35 کاترمیر هه فته یه که به ده ست بی نی ت - ته ناهت نه گهر نه گهر ئیشوکاره که ت باش نه بوو، (MIF) "که متریش به ده ست بی نی ت. نه مه پی ده وتری ت" ناستی که مترین دها ت رهنه که به دوی کاریکی تر بکه ری ت، و نه مه ش ده کری ت قورس بی ت کاتیکی ته و او به سه ر به بیت له بزسه که ت بو نه موی گه شه بکات

دها ته که ت له سه ر بنه مای مانگ بو مانگ سه یر ده کری ت. بو نمونه: له سه ر بنه مای که مترین موچه بو گروپی ته مه نی ت بریت 1,119.30£ بو هر مانگیک. پاره ی زیاتر وه رناگری ت نه گهر بو نمونه مانگانه ته نه مای MIF، 21 بو 24 سالان 500£ به ده ست بی نی ت. به لام سوودی که متر وه رده گری ت نه گهر له مانگیکدا بریکی زیاتر به ده ست بی نی ت نه مه واته که زور گرنه که به راستی بیر له هر پلانیکی بزنی بکه یته وه و راویژی باش وه بگری ت. گه رانی بازار نه نجام به، راسته قینه بنه دهرباره ی تیچووه کانی ده ست پیکردن و ماوه ی چند ده خایه نی ت تا بزسه که ت پی بگری ت. آیا ده توانیت له کاره که ت بمینیته وه کاتیک بزسه که ت ده ست پیده که یی؟ آیا ده توانیت به شیوه ی پارت تایم بو که سیکی تر کار بکه یی؟

ده لی ت که بری چند به ده ست دنی ت بو خو دوورگرتن له پیدانی زیاتر DWP لهبیرت بی ت! دلنیا به به ته اوته به ده یه وی ت گشت پاره یه کی زیادی دراو بکه ری تته وه، و نه مه ش ده کری ت وا بکات پاره یه کی که متر لا بمینیته وه DWP

کارکردن

رئیسای بوونی دوو مندال

ی ئیستا، تهنها پاره‌ی دوو مندال وهرده‌گریت. ئەمه جیبه‌جی ده‌بیئت ئەگەر UC له ژیر ریساکانی کریدیتی باجی مندال و به‌رپرسیاریه‌تیت هه‌بیئت بۆ دوو مندال یان زیاتر و به‌رپرسیار بیت بۆ مندالیکی تر یان له‌ دوای مانگی نیسانی سالی 2017. به‌سهر هه‌ردووک منداله‌ تازه‌که جیبه‌جی ده‌بیئت و ئەگەر تهنها مندالیکی له‌ دوای ئەم به‌رواره‌ په‌یوه‌ندی به‌ خیزانه‌که‌ته‌وه بکات.

له‌بیرت بیئت! ریساکانی سنوورداری دوو مندال و مه‌ودای سوود هه‌ردووک به‌ جیا کار ده‌کهن. هه‌لاوی‌دزنده‌کان بۆ هه‌ر یه‌ک له‌ ریساکان جیاوازن، بۆیه‌ ره‌نگه‌ خیزانیک به‌ده‌رکردن و به‌رگریت له‌م سیاسه‌تانه‌ به‌لام نه‌وه‌ک له‌وانی تر. له‌ زۆربه‌ی حاله‌ته‌کان هه‌ردوکیان جیبه‌جی ده‌بن. ده‌کریت تیگه‌یشتنی ئالۆز بیئت، بۆیه‌ دلنیا به‌ له‌ به‌ دروستی له‌ بارودۆخی خۆت بگه‌یت و راویژی زیاتر و به‌گریت ئەگەر تیی ناگه‌یت.

به‌ده‌رکردن بۆ ئەم ریسایه‌ هه‌یه. ئەگەر زیاتر له‌ مندالیکی بیئت (دووازه/سیانه‌ یان زیاتر) کاتیک که‌ خۆت مندالیکت هه‌یه، ئەوه‌ سوود بۆ هه‌موو منداله‌کان و به‌ده‌گریت. هه‌روه‌ها پاره‌ و به‌ده‌گریت بۆ هه‌ر مندالیکی که‌ ته‌به‌نی ده‌که‌یت و هه‌ر (مندالیکی چاودیری ده‌که‌یت و هه‌ک چاودیری خزمایه‌تی (به‌خێوکردنی مندالیکی بۆ ئەندامیکی خیزان

هه‌روه‌ها ده‌توانیت داوای مندالی زیاتر بکه‌یت ئەگەر منداله‌که‌ت به‌هۆی ده‌ستدریژی سیکسیه‌وه‌ له‌ دایک بوو بیئت، جا یان له‌ لایه‌ن که‌سیکی نه‌ناسراو یان په‌یوه‌ندیه‌کی خراپ. بۆ وهرگرتنی یارمه‌تی بۆ ئەم به‌ده‌رکردنه‌، په‌یوه‌ندی بکه‌ به‌ www.gov.uk/government/publications/support-for-a-child-conceived-without-your-consent/approved-third-party-professionals-who-can-complete-these-forms (خزمه‌تگوزاری پشتیوانی تایبه‌تمه‌ندی ناوخوا‌یی فۆرمیک هه‌یه‌ که‌ پێویسته‌ پر بکریته‌وه، و به‌شیکی پێویسته‌ له‌ لایه‌ن پسرپۆریکه‌وه‌ پر بکریته‌وه، و هه‌ک. (these-forms) پزیشک، تو‌یژه‌ری کۆمه‌لایه‌تی یان کارمه‌ندی ئافره‌ت

بۆ وهرگرتنی سووده‌کان بۆ مندالی سییه‌مت که‌ له‌ یان دوای 7 مانگی نیسانی سالی 2017 له‌ دایک بووه‌ نابیئت چی تر له‌گه‌ل ئەو که‌سه‌ بژیت که‌ ده‌ستدریژی کردۆته‌ سه‌رت. ئەگەر پێویستیت به‌ یارمه‌تیه‌ بۆ به‌ده‌ست هینانی یارمه‌تی، له‌ کۆفیئنتری به‌ ژماره‌ 08000355309 یان یارمه‌تی (www.safetotalk.org.uk/) CDVASS په‌یوه‌ندی بکه‌ به‌ یارمه‌تی ئافره‌تانی بلاک که‌نتری (bswaid.org/) on 0808 800 0028 and ئافره‌تانی بیرمینگه‌م و سۆلیه‌ول (blackcountrywomensaid.co.uk/) covering Sandwell, Dudley, Walsall, Wolverhampton and Birmingham

کارکردن

UC لهکوی دهتوانم یارمهتی/زانیاری زیاتر وهربگریم دهربارهی

(www.citizensadvice.org.uk/benefits/universal-credit/) راویژی هاوالتیان بزمیرهیهکی سهرهیللی ههیه که دهتوانیت بهکاری بیئت بو یارمهتیدان له زانینی نهوهی شایستهی کامه سوودیت Turn2US (www.turn2us.org.uk/Benefit-guides/Universal-Credit/What-is-Universal-Credit) UC سهرچاوهیهکی باشه بو دوزینهوهی زانیاری زیاتر دهربارهی نهگهر داوای سوودهکان دهکویت و نیگهرانی دهربارهی گورانکاریهکان له شایستهبوونت، ئاگاداری به، که ههموو گورانکاریهک روون (benefitsaware.centralenglandlc.org.uk/) ویسایتیئاگاداری سوودهکان دهکاتهوه و راویژت پیدهبهخشیئت دهربارهی نهوهی پیویسته چی بکهیت

نیشته‌جی بوون: مافه‌کانی خۆت بزانه

بارودوخمان هەر چۆنیک بیټ، شتی‌ک کار ده‌کاته سەر هه‌موومان - هه‌موومان پێویستمان به سه‌قفیکه له‌ژیری بین. زه‌بوونی مالی‌ک ده‌بیته هۆی په‌ستانیکی گه‌لی‌ک زۆر. لێره‌دا سه‌هیریکی هه‌ندی‌ک له سه‌ختترین کێشه‌کان ده‌که‌ین که ده‌کریت تووشی بیټ له بواری نیشته‌جی بوون. ئەگەر سووده‌کانت وه‌ربگریت بۆ یارمه‌تیدان له نیشته‌جی بوون ره‌نگه به‌هۆی سه‌هیری روونکردنه‌وه‌ی سووده‌کانمان بیټ

گرێه‌ست و کرێ

رێکه‌وتنه‌نامه‌ی به‌کرێگرتنت بریتیه له گرێه‌ستی‌ک له نیوان تۆ و خاوه‌ن مولکه‌که‌ت. واته ده‌توانیت له خانووه‌که‌یان بژیت له به‌رامبه‌ر پێدانی کرێ. ئەوان تایبه‌تمه‌ندیه‌تیت و مافی چێژ وه‌رگرتنت له مولکه‌که‌ پێده‌ده، له کاتی‌کدا تۆ رازی ده‌بیټ ئاگاری بیټ. گرنگه بزانیټ تۆ لێپرسراویټ بۆ دانی کرێ‌کان تا ئەو کاته‌ی له‌ناو مولکه‌که‌ بیټ. هیچ مافی‌کت نیه بۆ وه‌ستاندنی پارهدان ئەگەر رازی نه‌بیټ به هه‌لسوکه‌وتی خاوه‌ن مولکه‌که‌ یان زه‌بوونی چاک‌کردنه‌وه. ئەگەر کێشه‌ت هه‌بوو له‌گه‌ڵ خاوه‌ن مولکه‌که‌ت، ره‌نگه به شیوازی‌کی تر هه‌نگاو هه‌لبگریت

هه‌روه‌ها پێویسته به‌رده‌وام له دانی کرێ ته‌نازه‌ت ئەگەر سووده‌کانیشت بوه‌ستی‌نرین یان که‌م بکری‌نه‌وه، له‌به‌ره‌نه‌وه‌ی گرێه‌سته‌که‌ت له‌گه‌ڵ خاوه‌ن مولکه‌که‌ جیا‌وازه له وه‌رگرتنی هه‌ر سوودی‌کی تر-ته‌نازه‌ت ئەگەر خاوه‌ن مولکه‌که‌ت ده‌سه‌لاتی ناوخۆییه که هه‌روه‌ها سووده‌کانیشت ده‌دات. ئەگەر کێشه‌ت هه‌بوو له دانی کرێه‌که‌ت، یارمه‌تی وه‌ربگره له یان راویژی (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice) سه‌نته‌ری یاسا به‌خپرایی (www.citizensadvice.org.uk/) ها‌ولاتیان

له‌بیرت بیټ! ئەگەر کرێه‌که‌ت زه‌ده‌یت خۆت ده‌خه‌یته مه‌ترسی ده‌رکردن له ماله‌که‌ت ره‌نگه بتوانیت داواکاری پێشکه‌شی ئەنجومه‌نی ناوخۆییت بکه‌یت بۆ پارهدانی نیشته‌جی‌کردنی به‌رده‌ست. ئەمه یان بری‌کی پارهی که یه‌ک جار ده‌دریټ یان چه‌ند قستی‌که راسته‌وخۆ به خاوه‌ن مولکه‌که‌ ده‌دریټ. ئەمه ده‌کریت پاره بیټ بۆ یارمه‌تیدان له بواری بارمه‌تی کرێگرتنت، کرپی یه‌که‌م مانگ (که به شیوه‌یه‌کی گشتی پێشوه‌خته ده‌دریټ)، یان بۆ پارهدانی کرپی داها‌توو

ئهرکه‌کانی خاوه‌ن مولکه‌که‌م چین؟

له سه‌ره‌تای کرێگرتنه‌که، پێویسته خاوه‌ن مولکه‌که‌ت ئەم شتانه‌ دابین بکات

- بروانامه‌ی سه‌لامه‌تی گاز؛
- بروانامه‌ی ئەدای ووزه؛
- رینوینی 'چۆنیه‌تی به‌ کرێدان'؛
- زانیاری په‌یوه‌ندی‌کردنیان (ناوی ته‌واو و ناو‌نیشان)؛
- (بروانامه‌ی بارمه‌تی به‌کرێگرتن (بۆ سه‌لماندنی ئەوه‌ی بارمه‌ته‌که‌ت پارێزراوه

کارکردن

پېوېسته خاوهن مولکهکەت پابه‌ند بېت به ستانده‌ره‌کانی سه‌لامه‌تی گاز، کاره‌بایی و ئاگر. پېوېسته کرداری چاک‌کردنه‌وه ئه‌نجام بدهن که له کاتیکی گونجاودا هه‌والت دهرباره‌ی داوه. پېوېسته ئاگاداری گونجاوت پێ بدهن (به لایه‌نی کهم 24 کاتژمێر، مه‌گه‌ر بارێکی له ناکاو بېت) ئه‌گه‌ر ده‌سگه‌بشتن پېوېست بیت بو پشکنینی مولکه‌که یان ئه‌نجامدانی چاک‌کردنه‌وه. ناییت خاوهن مولکه‌کەت هه‌راسانت بکات

چی رووده‌ات ئه‌گه‌ر خاوهن مولکه‌م بیه‌ویت بم کاته دهره‌وه؟

خاوهن مولکه‌کەت ده‌توانیت داوات لێ بکات خانوه‌کەت جی بهیلت - ئه‌مه پێی ده‌وتریت 'داواکردنی خاوه‌نداریه‌تی' - به‌لام پېوېسته په‌یره‌وی رپسای تووند بکه‌ن. دوو رپه‌وه‌ی سه‌ره‌کی هه‌ن که ده‌توانن بیه‌گزه بهر بو ئه‌نجامدانی ئه‌مه

داواکردنی خاوه‌نداریه‌تی به گوێره‌ی بره‌گی 21

خاوهن مولکه‌کەت ده‌توانیت ئاگاداری بره‌گی 21 به‌کاربێنیت بو ئه‌وه‌ی داوات لێ بکات چۆلی بکه‌یت بئ ئه‌وه‌ی هیچ هۆکارێک بدات، به‌لام پېوېسته مانگ ئاگادارکردنه‌وت پێ بدهن. ناتوانن داوای خاوه‌نداریه‌تی مولکه‌که بکه‌ن به‌م شیوازه له په‌که‌م شه‌ش مانگی به‌کرێگرتنه‌که، و له چهند حاله‌تیکی که‌متردا- زۆرینه‌ی کاتیکی خاوه‌ن مولکه‌کەت پێشیلی ئه‌ره‌که‌کانی خۆی ده‌کات (سه‌یری سه‌ره‌وه بکه) یان کاتیکی ئه‌نجومه‌نه‌که پێانی وتوو که پېوېسته مولکه‌که چاک بکه‌نه‌وه یان باشت بکه‌ن. ئه‌گه‌ر دلنیا نیت که خاوه‌ن مولکه‌که مافی داواکردنی هه‌یه لیت بو جیهیشتنی ماله‌که، له مالت بمینه‌وه و راویژر (www.citizensadvice.org.uk/) وهر بگه‌ره له سه‌نته‌ری یاسا: <سه‌نته‌ری یاسا> یان راویژری هاوڵاتیان له‌بیرت بیت! پېوېست ناکات ماله‌کەت جی بهیلت تا خاوه‌ن مولکه‌کەت فه‌رمانیکی دادگای لا نه‌بیت بو دهرکردنت داواکردنی خاوه‌نداریه‌تی به گوێره‌ی بره‌گی 8

خاوهن مولکه‌کەت ده‌توانیت بره‌گی 8 به‌کاربێنیت ئه‌گه‌ر دوا بکه‌ویت له دانی کرێه‌کەت، یان ئه‌گه‌ر به شیوه‌یه‌کی دژ به داب و نه‌ریتی کۆمه‌لایه‌تی هه‌لسوکه‌وتت کرد بیت یان زیانت به خانوه‌که گه‌یاند بیت. بو خاوه‌ن مولکه‌کەت ئالۆزتر ده‌بیت داوای خاوه‌نداریه‌تی بکات به گوێره‌ی بره‌گی 8 له‌به‌رئوه‌ی پېوېسته له سه‌ریان ئه‌وه به‌سه‌لمینن تو به شیوه‌یه‌کی نه‌شیاو هه‌لسوکه‌وت ده‌که‌یت یان کرێکه ناده‌یت، و ده‌توانیت له دادگا به‌رگری له خۆت بکه‌یت له‌بیرت بیت! هه‌ر کاتیکی ئاگاداری خاوه‌نداریه‌تی وه‌رده‌گریت ئه‌وه راویژری یاسایی وه‌ر بگه‌ره له‌به‌رئوه‌ی ره‌نگه‌ بیه‌ته هۆی دواخستن یان رپگری کردن له له‌ده‌ستدانی ماله‌کەت

کارکردن

چی ده بیټ نه گهر بی مال بم؟

تو به بی مال هه ژمار ده کریټ نه گهر شوینیکی پاریزراوت نه بیټ بو ژیان. ده کریټ بی مال بیت نه گهر

له سهر شه قام بیت؛

له سهر قه نه فهی براده ریک بزهویت؛

له به شه ناوخوییه ک بیت؛

مانه وه له گهل هاوسهر/هاوبه شیکی توندوتیژ به هوئی نه وهی شوینت نه بیټ بوئی بچیت؛

ژیان له شوینیکی زور نه گونجاو - بو نموزنه نه گهر په ککه وته بیت و نه توانیت بگه ینه ناوده ست

نه گهر ده سگه بیشتنت بو سهر چاوه حکومیه کان هه یه (وهک سووده کان) ده توانیت داواکاریه کی بی مالی پیشکدهش

ده سه لاتی ناوخوییت بکدهیت. نه نجومه نه که ناتوانیت ده سته جی یارمه تی هه موو که سیک بدات، به لام پیویسته

یارمه تی پیشکدهش بکهن نه گهر زور پیویست بیت. شه لته ر پوونی ده کاته وه لیږه

(www.england.shelter.org.uk/housing_advice/homelessness/rules/priority_need).

نه گهر داواکاری بی مالیټ سهر که وتوو بیټ و زور پیویست بیت، ده سه لاتی ناوخوی شوینیټک پیشکدهش ده کات

تیایدا بژیت

له بیرت بیټ! زور گرنگه په سه ندی شوینه پیشکدهشکراوه که بکدهیت، ته نانه ت نه گهر نه و شتهش نه بیټ که تو ده ته ویټ -

ته نانه ت نه گهر به ته واویش نه گونجاو بیټ. نه مه به هوئی نه وه یه که نه وان ته نها نه رکیکیان هه یه بو پیشکدهشکردنی

شوینیټک بو تو، و نه گهر ره تی بکده ته وه هیه یارمه ته یه کی ترت نادهن. نه گهر شوینه که بو تو نه گونجاو، قسه بکه له گهل

یان راپوئیژی هاو لاتیان (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice) سه نته ری یاسا

بو زاینی نه وهی نه گهر بتوانیت یارمه تی وه ریگریټ بو تازه دان له نه فوره که و (www.citizensadvice.org.uk/)

داواکردنی شتیکی گونجاو تر. به لام پیویسته سهر ته شوینه که په سه ند بکدهیت. نه گهر وانه که بیت، ته واو نه سته مه که سیک

بتوانیت یارمه تیټ بدات

چی نه گهر من ده سگه بیشتن بو فه ندی حکومی نه بیټ؟

نه گهر ده سگه بیشتنت نه بو فه نده حکومیه کان ناتوانیت داواکاریه کی بی مالی پیشکدهش بکدهیت - ته نانه ت نه گهر

مندالیکی به ریتانیشت هه بیټ. نه گهر هیه شوینیکی ترت نه بیټ بوئی بچیت، ره نگه نه نجومه ن پیویست بیټ

یارمه تیټ بدات به گویره ی برگی 17 له یاسای تاییه ت به مندالانی سالی 1989. نه م یاسایه دلنای نه وه ده کاته وه که

مندالان نابیت بی مال یان پاره و خوراک بن. نه مه به باوی به شیوهی شوینی مانه وه و هه ندیک پاره ده بیټ بو

خوراک و جل و به رگ بو مندالان. ده سه لاتی ناوخوی هیه نه رکیکیه له سهر شان نه بیکات بوټ، به لام شوینی مانه وه

وه رده گریټ له به رنه وهی منداله کانت پیویستیان به تو یه ناگاداریان بیت. به شیوه یه کی گشتی، ده سه لاته ناوخوییه کان

وا به باش ده زانن پشٹیوانی کرداریی کورت خایهن پیشکدهش بکهن. نه گهر کی شه ت هه بوو له به ده ست هی نانی نه

یارمه تی هیه پیویسته، تیمه کانی چاودیږی کو مه لگه له سه نته ری یاسای کو مه لگه ی بی رمینگهام

ده توانن (www.centralenglandlc.org.uk) و سه نته ری یاسای کو قینتری (www.centralenglandlc.org.uk)

یارمه تی پیشکدهش بکهن

کارکردن

چی دهیئت نهگهر خاوهنداری مولکیک بم و نهتوانم پارهی بارمتهی خانووبهره بدهم؟

ناتوانیت سوودی نیشته چیکردن وهر بگریت (یان یارمهتی تاییهت به نیشته چیکردن به گویرهی کریدتی جیهانی) نهگهر خوت خاوهنی خانوو بیت. ده شیئت قهرزیک له حکومهت وهر بگریت بو روومالکردنی دانی سووی بارمتهی خانووبهرهت، بهلام پیویسته نهمه بدهیته وه کاتییک خانووه کهت ده فروشیت. روومالی پاره دانه کانی سه رمایه ناکات - هه ندیک جار رهنگه روومالی کووی سووه کان ناکات. سه ره پای نه وهش، نهگهر له سه ر کریدتی خاذه نشینی گهرهنتی کراو نه بیت، پیویسته بو ماوهی 39 ههفته چاوه روان بیت به راهوهی بتوانیت یارمهتی وهر بگریت. وا باشتهر قسه له گهل دابینکه ری بارمتهی خانووبهره بکهیت به زووترین کاتی گونجاو نهگهر کیشهت ههیه له دانی پارهی بارمتهی خانووبهره. رهنگه بیروکه یهکی باش بیت راویژی قهرز وهر بگریت بو زانینی نهوهی نهگهر بتوانیت پارهی زیاتر دابین بکهیت بو دانهوهی سووده کان، یان بگه یته ریکه وتنیک له گهل پیده ری بارمتهی خانووبهرهت. ده توانیت راویژی قهرز وهر بگریت له سهنته ری یاسا (www.citizensadvice.org.uk/) یان راویژی هاوالتیان (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice)

کارکردن

کوچ کردن: مافه‌کانی خۆت بزانه

گرنگ

ئەگەر دەترسیت بگەریتێتهوه ولاتی خۆت لەبەرئەوهی هەست دەکەیت رەنگە ئازار بدرییت، بکوژرییت یان بچەوسینرییتەوه، رەنگە پیویست بکات داوای پەنا بەری بکەیت. مافی پەنا بەری لە رێگەی هاوکاری یاسایەوه روومالکراوه، و رەنگە بتوانیت راویژی یاسایی بەخۆرای وەربگریت لە سەنتەری یاسا یان کۆمپانیایەکی یاسایی که کاری هاوکاری (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice) یاسایی دەکات لە بواری کوچ کردن.

ئەگەر بە زۆر بو بەریتانیا هیئراویت، یان هەستت کرد بو کارکردن هاتوویتە ئێرە بەلام ئیستا ناچارکراویت شتیک بکەیت که ناتەویت، رەنگە بازرگانیت پیوه کرابیت. دووبارە رەنگە بتوانیت راویژی بەخۆرای وەربگریت لە پارێزەرێکی هاوکاری یاسایی که کار لە سەر کوچ کردن دەکات. هەر وهه دەتوانیت پەيوه‌ندی بە هێلی یارمەتی کۆیلایه‌تی مۆدیرن بکەیت بە ژماره 08000121700

لهبیرت بیٔ! وەرگرتنی راویژی تایبەت لە پارێزەرێک گرنگە، بەهۆی ئەوهی هەر کهیسه و تایبەتمه‌ندی خۆی هه‌یه. سه‌یری خواره‌وه بکه بو ئەو ریکخراوانه‌ی ده‌توانن یارمه‌تیت بدن راویژی دروست وەربگریت

ئەگەر چاوت بە مندالیک کهوت که تهنایه، له‌وه‌ده‌چیت بترسیت و ئینگلیزی نازانیت، پەيوه‌ندی به پۆلیسی ناخۆییت بکه. ئەو ده‌زانن چی بکه‌ن

کارکردن

ياسای مندالان و کوچ کردن: ریساکانی چین؟

خه لکچی زور دهر باره ی "ریسای حهوت سالانیا" بیستووه به لام دلنیا نین مانای چیه. یاساکه ده لیت کاتیک مندالان بو ماوهی حهوت سال له بهریتانیا بن، جا له سهره تای له دایک بوونه یان لهو کاته ی ده گهنه بهریتانیا، پیویسته بایه خ بدریت به ریپیدانیا بو مانهوی خو یان و خانه واده کانیا. له بواری کردارییدا، زور ناسان نیه

وه زارته ناوخو تایه تمهنده به ره چا وکردنی میژووی کوچ کردنی دایابه که له کاتی بریار داند. نه گهر دایابی منداله که له بهریتانیا بن ب مولهت (مولهتی مانهوه)، به تایهتی نه گهر بو ماوهیه کی زور ب مولهت بوو بن، رهنکه داواکاری منداله که رهت بگریته وه - ته ناهت نه گهر منداله که په یوه ندی کی پته ویشی له گهل بهریتانیا هه بیته. برگی 55 له ماده ی یاسایی سنوور هکان، هاولاتی بوون و کوچ کردنی سالی 2009 ده لیت که پیویسته وه زارته ی ناوخو سهره تا بهرزه ونه ندی کانی منداله که بخاته بهر چاو - جا هر بریاریک بدن. به لام وه زارته ی ناوخو نهو بوچوونه ی هه یه که به شیوه یه کی گشتی له بهرزه ونه ندی منداله که دایه بگریته وه ولاته که ی خو ی له گهل دایابی. رهنکه بتوانیت تیته لچوونه وه پیشکesh بکه یته نه گهر داواکاریه که رهت بگریته وه، به لام هیچ یارمه تی که ی یاسایی ناسایی بهر ده ست نیه بو نه م جو ره تیته لچوونه وه یه. نه گهر که یسی منداله که رهت زور به هیزه، رهنکه به هو ی نه خو شی تووند یان دوخی خیزانی، رهنکه پاریزه ریکی یارمه تی یاسایی بتوانیت یارمه تی یاسایی جیا کاریت بو وه برگریته

له بیرت بیت! نه م زه حه متیازه بهو واتایه نیه که نابیت ههنگاو بنییت. نه مه کاتی 'ریگهی کارتونی پیلاوه' بو کوچ کردنه وه ی به لگه - کارتونیکی یان شتیکی هاوشیوه بیته و به لگه نامه گرنکه کان دهر باره ی منداله که تی تیدا کو بکه وه. به به لگه نامه ی له دایک بوون ده ست پیبکه (نهو دانه یه ی ناوتی له سهره) و پهرتوکه سوور، تو ماره کانی دایهنگا، راپورتی قوتابخانه و بروانامه کان، نووسراوه پزیشکیه کان، فره مانه کانی دادگا، و هر شتیکی تر کو بکه وه که نهو ده سه لمینیت منداله که رهت لیره ژیاوه. بهر ده وام به له کوچ کردنه وه ی لهو کاته ی شتی نوی وهر ده گریته

ئینجا هه ندیکی راپوژ وهر بگره (سهیری خواره وه بکه) دهر باره ی ئایا پیویسته له م قوناغه دا داواکاری پیشکeshی وه زارته ی ناوخو بکه یته یان نا. به شیوه یه کی گشتی هانی نهو ناده ین داواکاریه که کم به لگه پیشکesh بکه یته، بو یه دلنیا به باش ناماده یته بهر له پیشکesh کردنی هر داواکاریه که

راستی: هر که سیک له بهریتانیا له دایک بوو بیت له دوا ی سالی 1983 که هیشتا لیره ژیاون له 10 یه مین یادی له دایک بوونیا ن نهو شایسته ن بنه هاولاتیه کی بهریتانی ته ناهت نه گهر ئیستا که سانی گهره ش بن. شتیکی خودکار نیه:

(www.gov.uk/government/publications/application-to-register-as-british-citizen-form-t) فورمیکی هه یه که پیویسته پر بگریته وه و بره پاره یه کیش که پیویسته بدریت. به لام تا کو نهو که سه ی داواکاری پیشکesh ده کات که سایه تی باش بیت و بو ماوه یه کی زور له دهره وه ی بهریتانیا نه بوو بیت، داواکاریه که پیشکesh ده کریته. پیویسته به لگه نامه ی 10 سال نیشته جی بوون پیشکesh بکه یته، له گهل بروانامه دریزه که ی له دایک بوون و شتیکی فره می بو (دلنیا کردنه وه ی 10 سالی یه که می مندالی (سهیری ریگهی "کارتونی پیلاوه" ی سهره وه بکه له سهره وه

کارکردن

لهبیرت بیټ! ھەر کەسێکی سەرۆوی تەمەنی 10 سالان پۆیستە ئەو بەسەلمیټ کە خاوەن تایبەتمەندی باشن. ھەزارەتی ناوڤۆ زۆر سوورە لەسەر ئەمە، تەنازەت بۆ مندالانیش. شتیکی بچووکى سادەى ئاگادارکردنەوہ بۆ شەر یان دزینی شت لە دووکان دەکریت بیټە کیشە. ئەگەر ھەر شتیکی ھەک ئەمە روویدا بیټ، داواکاری پێشکەش مەکە پێش ھەرگرتنی (راویژری یاسایی، ھەرھەک تۆ مەترسی لە دەستدانی تپچووی داواکاریەکەت دەکەیت ئەگەر رەت بکریتەوہ. ئەگەر داواکاری پێشکەش دەکەیت بۆ مندالیک کە تازە بۆتە 10 سالان و بۆ ماوەیەکی زۆر لە دەرەوہی بەریتانیا نەبووہ، ئاساییە دەتوانیت خۆت داواکاری پێشکەش بکەیت. یارمەتی بەخۆراپی بەردەستە لە پرۆژەى مندالانی خاوەن پۆیستی بەرگری (www.kidsinneedofdefense.org.uk) لیکردن لە بەریتانیا

چی ئەگەر من فەندی حکومیم نەبیټ؟

خەڵکانێکی زۆر کە مۆلەتیان نیە یان مۆلەتی سنوورداریان ھەبە کە لە بەریتانیا دەسگەیشتیان بۆ پارەى حکومى نیە. ئەمە واتە ئەوان رێپێدراو نیە بۆ داواکردنی سوودەکانی خۆشگوزەرانى. کەسانی بى مۆلەت تەنازەت رێپێدراو نیە کاریش بکەن (سەیری روونکردنەوہى کارکردنی ئیمە و سوودەکان بکە بۆ زانیاری زیاتر. کەسانی خاوەن مۆلەتی سنووردار بە شپۆەبەکی گشتی رێپێدراو کار بکەن - لە راستیدا پێشینیکراو بە کارکردن ئاگاداری خۆشیان بن. دایک یان باوک قورسترین بابەت دەبیټ. تەنازەت ئەگەر کاریکیشت ھەبیټ، چاودیڤری مندال زۆرجار ناگونجیت بى سوودەکان. ئەگەر بۆ زانینی ئەوہى ئەگەر مەرجەکانی مۆلەتەکەت بۆ مانەوہ بکریټ بگۆردریټ، یان ئەگەر بتوانیت (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice) ھەندیک یارمەتی وەر بگریټ لە خزمەتگوزاریە کۆمەلایەتیەکان بە گوێرەى برگەى 17 ی ماددەى یاسایی سالی 1989.

توندوتیژی خیزانی

ئەگەر مۆلەت ھەبە بۆ مانەوہ ھەک ھاوسەر و تووشی توندوتیژی خیزانی یان مامەلەى خراب بوویتەوہ، دەتوانیت کورت خایەن (BRP) یارمەتی وەر بگریټ بۆ جیھێشتنی ھاوسەرەکەت. دەتوانیت مۆلەتی نیشتەجى بوون بایۆمەتری وەر بگریټ کە رێگەت پێدەدات داواى سوودەکان و دەسگەیشتن بە شوینیکی - ھەوانەوہ بکەیت. ئینجا دەتوانیت ILR، ھەک قوربانیهکی توندوتیژی خیزانی. بۆ ھەرگرتنی (ILR) داواکاری پێشکەش بکەیت بۆ مۆلەتی بیسنوور بۆ مانەوہ پۆیستە بتوانیت ئەو بەسەلمیټ تووشی توندوتیژی خیزانی بوویتە بە نیشانەکانی ئەوہى بە لایەنی کەم قسەت لەگەل کوو پسپۆر کردوہ، ھەک پزیشک، توێژەری کۆمەلایەتی، ئەفسەرەى پۆلیس یان کارمەندی کۆچکردن

لهبیرت بیټ! ھەول دە قسە بکەیت و ئەو یارمەتیە وەر بگریټ کە پۆیستە و شایستەتە. لەوێ یارمەتی بەردەستە. (راویژری یاسا خایەن (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice) بەخۆراپی بەردەستە بە گوێرەى یارمەتی یاسا لە سەرنتەری یاسا و پارێزەرانى تری یارمەتی یاسا کۆچ کردن. ئەگەر بیر لە جیھێشتن دەکەیتەوہ بەلام نازانیت چی بکەیت، (www.safetotalk.org.uk/) CDVASS پەيوەندی بکە بە یارمەتی ئافەرەتانى بلاک کەنتری on 0808 800 0028 and (www.bswaid.org/) ئافەرەتانى بیرمینگھام و سۆلیھول (www.blackcountrywomensaid.co.uk/) covering Sandwell, Dudley, Walsall, Wolverhampton and Birmingham 01215530090 بە ژمارە

کارکردن

د اوسیدونکیو څه کیږي؟ (EEA) د بریکزیت څخه وروسته به د اروپایي د اقتصادي سیمې د دې لنډ ځواب دا دی چې هیچا ته دا معلومات نشته. د بریتانیې حکومت د اروپایي اتحادیې د اوسیدونکیو په اړه د اروپایي اتحادیې سره تړون ته رسیدلي ده، او لومړي وزیر په دې اړه ځینې وعدې هم کړې دي، خو بیا هم د بریکزیت سره د تړون نه کولو خطر موجود دی او په دې سره هر څه بدلیدی شي. دا ډیر کم امکان موجود دی چې د اروپایي اتحادیې اوسیدونکیو ته به وویل شي چې له بریتانیې څخه ووځي خو موږ ته اوس لا پوره معلومات نشته. اوسمهال، پلان دا دی چې د اروپایي اتحادیې هغه اوسیدونکي چې د مخکې نه په بریتانیه کې دي، هغوی ته به یا خو 'د میشت شوي وضعیت' ورکړل شي (که هغوی دلته د پنځوو یا زیاتو کالو لپاره پاتې شوي وي) یا 'د میشت کیدو نه مخکې وضعیت' ورکړل شي (که هغوی دلته د پنځوو نه د کمو کلونو پورې پاتې شوي وي). نوم لیکنه به د دې کال په اخر کې پیل کیږي او تر جون 2021 پورې به دوام مومي.

د اروپایي اتحادیې د قانون له مخې د میشت کیدو وضعیت به د استوګنې پراساس وي، او د 'لیاقت لرونکي تن' پر اساس به نه وي. د دې ثابتولو هیڅ ضرورت نشته چې تاسې دلته اجیر وئ یا مو خپل کاروبار ترسره کولو، یا دا چې تاسې د ناروغۍ پراخه بیمه لرئ. کله چې تاسې عریضه کوئ، د کورنیو چارو وزارت به ستاسې مالیه او د ملي بیمې ثبتونه گوري. که تاسې مالیه او د ملي بیمې ریکارډونه نه لرئ، د مثال په توګه، له دې امله چې تاسې په کور کې پاتې کیدونکي مور یا پلار یئ یا پاملرنه ترلاسه کوونکي ماشوم/ماشومه یئ) دلته د خپل ژوند په اړه نور ثبتونو راپټولول پیل کړئ. د بانک ستیت منټونه، د زده کړې تصدیق نامې، د ډاکټر لیکونه، د کونسل د مالیې ستیت منټونه راپټولول پیل کړئ - هر هغه رسمي اسناد چې دا څرګندوي چې تاسې دلته اوسیدئ (پورته، د پیزارونو د بکسې طریقه وگورئ). په دې طریقه، که چیرې د کورنیو چارو وزارت نورې پوښتنې وکړي، نو تاسې به په اسانۍ سره ثبوت وړاندې کولی شئ.

زه به مشوره څنګه ترلاسه کوم؟

په کال 2012 کې د مهاجرت د قانون ډیرې برخې د قانوني مرستې د سکیم څخه لرې کړې شوې، دا په دې معنی چې د دې لپاره نور وړیا مشوره یا د نمایندګۍ کولو خدمت موجود نه دی. قانوني مرسته د پناه، قاچاق، کورني تشدد او توقیف د کیسونو په برخه کې ورکول کیږي. په ځینې نور ځانګړي کیسونو کې د قانوني مرستې وکیلان د ځانګړي فنډ لپاره عریضه کولی شي. دا عموماً هغه وخت کیږي کله چې یو تن یا کورنۍ، چې عریضه کوي، ډیر کمذوري وي، د مثال په توګه، ناروغي یا ذهني ناروغي لري، یا د هغوی کیس پیچلی ګڼل کیږي.

په نورو ټولو کیسونو کې، تاسې به شخصي وکیل ته د مرستې لپاره پیسې ادا کوئ. په یاد ولرئ! د خپل وکیل څخه په دې اړه دقیق معلومات ترلاسه کړئ چې هغوی چې کومې پیسې اخلي، د هغې په له خوا یوه بڼه ویدیو (Praxis) بدله کې به څه کوي او په دې کې ستاسې چانسونه څومره دي. دلته د پراکسز ورکړل شوي چې په دې کې دا معلومات ورکړل شوي چې (www.youtube.com/watch?v=UyTOMYjpuHs) تاسې به څه کوئ.

کارکردن

دادیت له دواى بریگزیت؟ EEA چی به سهر نیشته جیبوانی

وه لاهه کورته که نه وه یه کهس نازانیت. حکومتی بهریتانیا گه یشتوته ریکه وتنیک له گهل یه کیتی نه وروپا ده باره ی مافه کانی ها ولاتیانی یه کیتی نه وروپا، و سه روک وه زیرانیش هه ندیک به لینی داوه، به لام هیشتا مه ترسی نه بوونی هیچ ریکه وتنیکی بریگزیت هه یه، و رهنگه نه مهش هه موو شتیکی بگوریت. نه گهری زور که مه ها ولاتیانی یه کیتی نه وروپا داوایان لئ بکریت بهریتانیا جئ بهیلن، به لام هیشتا نازانین. له کاتی ئیستادا پلازه که نه وه یه که گشت ها ولاتیانی یه کیتی نه وروپا که له بهریتانیا دان یان نه وه ته 'دوخی جیگیر' یان پیده دریت (نه گهر بؤ ماوه ی پیچ سال یان زیاتر لیړه بوو بن) یان 'دوخی بهر له جیگیر بوون' یان پیده دریت (نه گهر بؤ ماوه ی که متر له پیچ سال لیړه بوو بن). له کاتیکی دره ننگری نه م سال ناونوسین ده ست پیده کات و تا مانگی حوزه یرانی سالی 2021 بهرده وام ده بیټ دوخی جیگیر له سهر بنه مای نیشته جئ بوون ده بیټ، نه وه که له سهر بنه مای "که سی لیها توو" ههروه که به گویره ی یاسای یه کیتی نه وروپا. هیچ پیوستیه که نیه بؤ سه لماندنې نه وه ی کارت کرد بیت یان نا، یان هه لگری بیمه ی نه خو شی گشتگر بوو بیت. وه زارته ی ناو خو سه یری تو ماری باج و بیمه ی نیشتیمانیت ده کات له و کاته ی داواکاری پیشکدهش ده که بیت. نه گهر بریکی زورت له تو ماری باج و بیمه ی نیشتیمانی نه بیټ (بؤ نمونه له بهر نه وه ی دایا بیکی که له ماله وه بوو بیت یان چاودیری مندالت ده کرد) ده ست بکه به کو کرد نه وه ی به لگه نامه کانی تری ژیانته لیړه. روونکردنه وه بانکیه کان، بروانامه کانی خویندن، نووسراوه کانی پزیشک، روونکردنه وه ی باجی نه نجومه ن به یه که وه کو بکه وه - له گهل هه ر شتیکی تری فهرمی که نه وه نشان ده دات لیړه ژیاو بیت (سه یری ریگه ی کارت ی پیلاوی سه ره وه بکه). به م شیوه یه، ده توانیت به ئاسانی به لگه پیشکدهش بکه بیت نه گهر وه زارته ی ناو خو پرسیا ری زیاتر بکات

کارکردن

چون رايوژ وهرده گرم؟

له سالی 2012 زوریك له بواره كانی یاسای كوچ كردن له رايوژي یاسای دهرهینران، به وواتایه ی كه رايوژي به خوړایي و نوینه رایه تی كردن چی تر بو ئه مه بهردهست نین - ته نازت ئه گهر داهاتیشته كه م بیته. یارمه تی یاسای بهردهسته بو داواکاری په نابهری، بازرگانیکردن به مروّف، توندوتیژی خیزانی و دهست به سهركردن. له هندیك حاله تی یاسای تر پاریزه رانی یارمه تی یاسای ده توان داواکاری پیشكش بكن بو فندی جیاکاری. ئه مه به شیوه یه کی گشتی له و حاله ته ده بیته كه كه سه كه یان خیزانه كه كه داواکاری پیشكش ده كهن زور لاواز بن، بو نمونه له ریگه ی نه خوشتی یان ته ندروستی عه قلی، یان ئه گهر كه یسه كه یان به ئالوز هه ژمار بكریته. له گشت حاله ته كانی تر، پیویسته پاره به پاریزه ریكي تایهت به دیت بو ئه وه ی یارمه تیت بدات

له بیرت بیته! به ووردی پرسیار له پاریزه ره كه ته بكه كه چی له پاره كه ده كهن كه داوا ی له تو ده كهن و دهره ته كانت چین. به ره هم هاتوه پیته Praxis باشه له لایهن (www.youtube.com/watch?v=UyTOMYjpuHs) ئه مه قیدیویه کی ده لیته به دوا ی چی بگه ریته

ده کریته هندیك رايوژي به خوړایي له ئیمه و هاوبه شه كانمان وه ربگریته. په یوه ندی به شوین دیاریکراوت بكه داوا ی ورده کاری زیاتر بكه. رهنگه نه توانین كه یسه كه ته وه ربگرین، و رهنگه هندیك هاوبه شه داوا ی پاره بكن، به لام گشت كاتیك ئاراسته ی دروستت پیده لیین

02476223053 (www.centralenglandlc.org.uk) كو قیئنتریسه نته ری یاسای ئینگلته رای ناوه ندی
01902311 554 (www.rmcentre.org.uk/contact) و لثه ره هامپتون: سه نته ری په نابهران و ئاواران
0121 374 0140 (www.rmcentre.org.uk/contact) بیرمینگهام: سه نته ری په نابهران و ئاواران
0121 227 6540 (www.centralenglandlc.org.uk) بیرمینگهام: سه نته ری یاسای ئینگلته رای ناوه ندی
024 7622 7254 placeholder (covrefugee.org/) كو قیئنتری سه نته ری په نابهران و ئاواران

This project is co-financed by the European
Regional Development Fund through the
Urban Innovative Action's initiative

MiFriendly Cities

@MiFriendlyWM

www.MiFriendlyCities.co.uk